

LIUDVIKO ADOMO JUCEVIČIAUS LAIŠKAS ČEKŲ FILOLOGUI VACLAVUI HANKAI

Meilė LUKSIENĖ ir Arnoldas PIROCKINAS

Lietuvių literatūros specialistams jau žinoma, kad Liudvikas Adomas Jucevičius (1813—1846) yra susirašinėjęs su čekų poetu ir filologu VACLAVU HANKA (1791—1861)¹. Čia publikuojamas Jucevičiaus laiškas Hankai, reikia tikėtis, kiek detaliau nušvies to susirašinėjimo pobūdį.

Jucevičiaus laiškas saugomas Čekų literatūros archyve (Archiv Památníku národního písemnictví, Praha). Daugiau Jucevičiaus laiškų ar kitokių su juo susijusių dokumentų šiame archyve nerasta. Publikuojamame laiške Jucevičius rašė, kad kartu siunčiąs ir kelis savo rašinėlius: šiuo metu nežinoma, ar tie rašinėliai buvo kur spausdinti, ar jie išliko kuriame archyve.

Archyvo darbuotojai parūpino Jucevičiaus laiško elektrografinę kopiją, kuri atiduota Vilniaus universiteto Mokslinei bibliotekai.

Kaip rodo laiško turinys, Jucevičius juo kreipiasi į Hanką, prašydamas padėti jam užmegzti santykius su čekų filologais. Kas galėjo paskatinti Svėdasų, tolimosios Lietuvos užkampio, vikarą kreiptis į Hanką? Neturint tikslių duomenų, galima šį laišką sieti su 1838 m. žurnale „Časopis Českého Museum“ išspausdinta lietuvių literatūros apžvalga, kurios anoniminis autorius buvo P. J. Šafaržikas (1795—1861). Joje labai palankiai įvertinta ir Jucevičiaus knygutė „Ištraukos iš naujųjų lenkų poetų, išverstos į lietuvių kalbą“ (Vilnius, 1837). Įdomu, jog apžvalgos autorius Šafaržikas, remdamasis kažkokiais kitais šaltiniais, dešifruoja knygutės pratarinės inicialus L. A. J., kad tai esąs Jucevičius, vienas iš naujųjų lietuvių išsimokslusių poetų². Laiške Jucevičius nurodo, kad kažkas jam sakęs, jog jo pratarinė, išspausdinta lenkų laikraštyje „Tygodnik Petersburgski“, buvusi išversta čekiškai ir paskelbta periodiniame leidinyje „Muzeum“. Ar Jucevičiaus minima pratarinė yra toji pati, kuria remiasi Šafaržikas? Reikėtų dar patikrinti.

¹ Zr. L. A. Jucevičius, Raštai, V., 1959, p. 20—21, 585—586, 675.

² Zr. Časopis Českého Museum, Dwanáctý ročník, 1838, p. 254—255.

Siaip ar taip, išgirsta žinia apie giriamąjį jo literatūros darbo įvertinimą, kad ir gerokai pavėluota, galėjo paskatinti Jucevičių kreiptis į Hanką. Bet kodėl į Hanką?

Netikslus žurnalo pavadinimas „Muzeum“ Jucevičiaus laiške rodytų, kad autorius paties žurnalo nebuvo matęs ir nežinojo, kas yra jo redaktorius. Tuo tarpu apie Hanką ir jo „Kralove Dvoro rankraštį“ jis galėjo būti girdėjęs ir skaitęs (laiške Jucevičius guodžiasi negalėjęs susipažinti su originalu).

Vaclavas Hanka čekų literatūroje yra tokia nepaprasta figūra, jog, apibūdinus jį kad ir keliais žodžiais, bus aišku, kodėl Jucevičius kaip tik jam rašė laišką. Hankos originalioji kūryba nėra nei gausi, nei reikšminga: tėra tik du tomeliai „Dainų“ (1815, 1816). Jis labiau pasižymėjo kaip serbų, lenkų ir rusų liaudies dainų vertėjas ir senosios (XIV ir XV a.) čekų literatūros veikalų leidėjas. Be to, jis yra parašęs čekų, rusų ir lenkų kalbos vadovėlių.

Tačiau Hanka labiausiai išgarsėjo visame to meto slavistikos pasaulyje vadinamuoju Kralove Dvoro rankraščiu: 1817 m. spalio 16 d. Kralove Dvoro mieste vienoje bažnyčioje jis rado senovišką rankraštį su šešiomis epinėmis giesmėmis, dviem lyrinėmis-epinėmis poemomis ir šešiomis dainomis. Rankraštis, sprendžiant iš kalbos ypatybių ir kitų požymių, galėjęs būti iš XIII a., o dvi epinės giesmės vaizdavusios dar senesnius laikus: IX a. čekų kovas su frankais, kurie veržėsi į šalį, ir XI a. pradžios susirėmimus su lenkais.

1818 m. lapkričio mėnesį anoniminis asmuo atsiuntė Čekų muziejui dar vieną rankraštį, rastą Zelena Hora mieste. Šis taip pat buvo datuojamas IX ar X amžiumi.

Sie ir dar keli vėliau rasti „senoviški“ rankraščiai sukėlė jaunosios čekų kartos entuziazmą: tai buvo jiems čekų literatūros ir kultūros senumo, pralenkiančio ir vokiečių literatūrą, įrodymas. Šių rankraščių autentiškumu patikėjo nemaža romantiškai nusiteikusių filologų ir kituose slavų kraštuose. Tačiau atsirado skeptikų ir net priešininkų, pirmiausia iš vokiečių filologų. Bet ir toks filologas ir istorikas, kaip Josef Dobrovskis (1753—1829), žymiausias XVIII a. pabaigos čekų atgimimo veikėjas, 1824 m. viename straipsnyje pripažino, kad Zelena Horos rankraščio poema „Libušos teismas“ esanti tik literatūrinė falsifikacija. J. Dobrovskio autoriteto neužteko: kilo didžiausia polemika, kuri nepaprastai išgarsino Hankos vardą. Dėl šių rankraščių autentiškumo polemizuota daug metų ir po Hankos mirties, kol buvo galutinai įrodyta, kad visi šie radiniai pagaminti kelių patriotiškai nusiteikusių literatų, vadovaujamų Hankos.

Tuo metu, kai Jucevičius rašė Hankai, šis buvo savo šlovės zenite. Tą jo šlovę didino ir tai, kad jis, kaip Čekų muziejaus bibliotekininkas, labai stropiai ir karštai rinko ir kaupė slavistinę literatūrą. Nemažas buvo Hankos nuopelnas, kad Praha tapo žymiu, gal net žymiausiu XIX a. pirmosios pusės slavistikos centru. Čekų muziejus buvo vakarų, rytų ir pietų slavų filologų tarpininkas, padėjęs jiems susitikti, susipažinti ir keistis savo pasiekimais. Praha tapo savotiška Meka, kurią kiekvienas slavistas laikė savo pareiga aplankyti, kad atiduotų Hankai deramą pagarbą. Tad visai suprantamas tas Jucevičiaus patetiškas kreipimasis į Hanką, kaip į asmenį, kuris rūpinasi visų slavų šlove.

Jucevičiaus greičiausiai nebuvo pasiekusi diskusija dėl rankraščių autentiškumo. O jeigu ir buvo išgirdęs kokį gandrą, tai nesunku jam buvo pagalvoti, kad tai ne kas kita, kaip slavų priešų intrigos.

Jucevičiaus laiškas susilaukė Čekijoje plataus atgarsio: iš kelių atvejų jis buvo komentuojamas spaudoje. Antai 1841 m. Karelas VI. Zapas. (1812—1871) žurnale „Časopis Českého Museum“ išspausdino straipsnį „Lenkų literatūra (Laiškas redaktoriui)“. Apžvalgoje labai palankiai minimas Vilniuje išspausdintas Jucevičiaus rinkinėlis „Lietuvių liaudies priežodžiai“ (1840). Įdomu, kad apžvalgos autorius apgailestavo, jog Jucevičius neįdėjęs priežodžių originalo kalba, ir kartu reiškia viltį susilaukti daugiau Jucevičiaus darbų apie lietuvių senienes.

Žurnalo redaktoriui toji Zapo apžvalga rodėsi esanti nepilna, todėl jis remdamasis iš Hankos gautu laišku, duoda nemaža papildomų faktų apie Vilniaus literatūrinį gyvenimą. Jis taip pat smulkiai referuoja ir paties Jucevičiaus leidybinius ir kūrybinius planus³.

Paskui ilgus dešimtmečius šis Jucevičiaus laiškas nebuvo cituojamas ir komentuojamas, kol 1894 m., praėjus penkiasdešimt trejiems metams, jį vėl citavo ir juo rėmėsi, apibūdindamas XIX a. vidurio literatūrinį gyvenimą Vilniuje, čekų rašytojas Edvardas Jelinekas (1855—1897). Apybraižoje „Pohledy do Litvy“ („Žvilgsniai į Lietuvą“) nurodė, kad Jucevičius, Liudvikas iš Pakėvio, susirašinėjęs su Hanka ir kad jo laiškas esąs Hankos rankraštyne⁴; išnašoje pateikiama ir geroka laiško ištrauka. Po metų toji apybraiža išėjo atskira knyga, kur vėl visa pakartojama apie Jucevičių⁵.

³ Zr. Časopis Českého Museum, Patnáctý ročník, 1841, p. 349.

⁴ E. Jelínek, Pohledy do Litvy,—Svčtozor, XXIX, 1894, Nr. 52(1481), p. 617.

⁵ Zr. Pohledy do Litvy, Podává Edvard Jelínek, V Praze, 1895, p. 123.

Čekų filologai naudojosi ne tik Jucevičiaus laišku, bet ir jo spausdintais darbais ir laikė jį žymiausiu to meto lietuvių literatu. Jų nesuklaidino ir tai, kad jis daugiausia rašė lenkiškai.

Kokiu mastu Jucevičius buvo populiarus Čekijoje, rodo tokie faktai. Antai Čekų nacionalinio muziejaus (České národní museum) Prahoje biblioteka turi nemaža jo knygų, kurios ten pateko, matyt, tuo po jų išleidimo. Pavyzdžiui, yra net trys egzemplioriai jo knygos „Žemaičių žemės prisiminimai“ (1842), po du egzempliorius „Lietuvos“ (1846) ir „Lietuvių dainų“ (1844) ir viena knygutė „Instrukcyja Jakoba Sobieskiego“ (Vilnius, 1840). Žurnale „Časopis Českého Museum“ (1841, p. 483) yra informacija, kur nurodoma, kad muziejus, be kitų knygų, yra gavęs „Linksmynę“ (1841) — Jucevičiaus išleistą metraštį.

Jucevičiaus knygas „Žemaičių žemės prisiminimai“ ir „Ištraukos iš naujųjų lenkų poetų, išverstos į lietuvių kalbą“ turėjo ir Safaržikas savo bibliotekoje⁶.

Daug medžiagos Jucevičiaus raštuose rado savo kūrybai žymus čekų poetas Julius Zejeris (Zeyer, 1861—1901), sukūręs lietuviška tematika poemą „Algirdas Geištaras“, kelias balades (pvz., „Jūratė“) ir lyrinių eilėraščių.

Tad Jucevičius, supažindindamas laišku ir savo raštais čekus su lietuvių literatūra, didžiai nusipelnė.

Mūsų dienų skaitytojui, žinoma, tiek visoje Jucevičiaus veikloje, tiek ir jo laiške gali kilti ir tam tikrų klausimų bei neaiškesnių. Pavyzdžiui, Jucevičiaus laiške pirmasis sakinytis suponuoja mintį, kad lietuviai esą slavai („...visų lietuvių brolių vardu nusilenkti... už Jūsų rūpinimąsi mums visiems bendro slavų vardo šlove“). Jeigu autorius ir būtų taip iš tikrųjų galvojęs (laiške pasakyta vis dėlto gana miglotai), tai jo negalėtume per daug kaltinti: dėl lietuvių ir slavų santykio tuo metu ir žymūs, kvalifikuoti filologai nemaža abejojo. Antai žinomasis lietuvių liaudies dainų vertėjas F. L. Čelakovskis (1799—1852) antrajame „Slavų dainų“ tome (1825), įdėjęs ir tris lietuvių liaudies dainas, rašė, kad nesą dar aišku, kam priklausanči lietuvių kalba⁷. Žinoma, iki 1841 m. kalbotyra toli pažengė, bet Jucevičius, nebūdamas kalbininkas ir būdamas izoliuotas nuo mokslo centrų, vargu ar galėjo tą pažangą sekti. Pagaliau A. Šleicheris net 1853 m. vienoje savo išspausdintoje paskaitoje turėjo įsakiškai pabrėžti,

⁶ Žr. Catalogus librorum, incunabulorum, codicum, manuscriptorum, chartarum, geographicarum, quae dim ad bibliothecam Pauli Josephi Safarik pertinebant, Windobonae, 1862, p. 62, 63.

⁷ Cit. pagal: Fr. L. Čelakovský, Slovanské národní písně, K vydání připravil Karel Dvůrak, V Praze u Ladislava Kuncíře (1946), p. 714.

kad „nors lietuvių kalba yra artimesnė giminaitė slavų kalboms, negu kuri kita, vis dėlto jokių būdu negali būti laikoma slavų tarpe“⁸.

Krinta į akis, kad Jucevičiaus laiške nenurodyta nė viena lietuviška knyga. Tuo stebėtis nereikėtų: Jucevičius apibūdina tik pastarųjų dvejų trejų metų leidinius, t. y. literatūros naujienas. O tais metais lietuvių kalba, be įvairių religinių raštų Lietuvoje ir Rytprūsiose ir kelių mokyklai skirtų vadovėlių, neišėjo nė viena knyga, kuri turėtų kokios literatūrinės ir mokslinės vertės. Anksčiau išspausdintos svarbesnės knygos ir raštai bei jų autoriai (L. Rėza, S. Stanevičius, K. Donelaitis, D. Poška, J. Plioteris) buvo paminėti „Ištraukų iš naujųjų lenkų poetų, išverstų į lietuvių kalbą“ pratarinėje.

Daugumas laiške Hankai minimų rašytojų ir jų kūrinių žinomi iš Raštuose esančių dalykų, ypač iš Jucevičiaus laiškų J. Kraševskiui. Todėl, taupant vietą, sutampantys komentarai čia nekartojami: juos nesunku rasti Jucevičiaus Raštuose⁹.

L. Jucevičiaus laiško originalas

Pozwól Czeigodny Panie nieznajomemu lesistej Litwy mieszkāncowi, powitać siebie duszą i sercem prawego Sławianina, oraz w imieniu całej Litewskiej braci, złożyć Mu hołd najwyższej wdzięczności, za Jego starownictwo o sławę wspólnego nam wszystkim Sławian nazwiska.

Przy niniejszem dołączam Panu Dobrodziejowi kilka moich pisemek: niech one posłużą za znak tej czci jaką ku Niemu jestem przejęty.

U nas w Litwie, dziś szczególniej piśmiennictwo Polskie jest ożywione: Michaił Grabowski, kończy drukować swoje narodową powieść z dziejów Kozaczyzny p. t. Stanica Hulajpolska w 5 tomach i już przygotował do druku Ukrainę dawną i terażniejszą.

Niespracowany Józef Ignacy Kraszewski, wydaje pismo periodyczne Athenaeum wyszło już 5 spozytów; dwa pierwsze tomy nie odpowiedziały oczekiwaniom czytającej publiczności, lecz za-to następne sownie wynagrodziły ich niedostatek; śmiało zapewnić mogę, że to pismo, stoi dziś na czele wszystkich pism czasowych wychodzących w ziemiach dawnej Polski. Oprócz tego wydaje Kraszewski Historję miasta Wilna, dwa tomy już prasę drukarską opuściły; z tego cośmy czytali, rokujemy, że to dzieło odpowie wszystkim naszym żądaniom pod względem wiadomości o stołecznym grodzie Litwy.

⁸ A. Schleicher, O jazyku litevském, zvlāště ohledem na slovanský, Cteno v posezení sekci filologické král. České Společnosti Nauk dne 6. června 1853,—Časopis Českého Museum, Dvacatáho sedmého ročníku, 1853, p. 334.

⁹ Zr. p. 615—679.

Tenże wydaje u Zawadzkiego swoje powieści p. t. Szkice historyczne i fantastyczne: wyszły: Całe życie biedna, Mistrz Twardowski 2 t., Stańczykowa kronika, Historja o pladej dziewczynie z pod Ostrej Bramy, Pan Karol, Cztery wesela i improwizacja Było nas dwoje. Kończy się drukować: Ostatnia z książąt Śluczych. Znajome zapewne już Panu, jego narodowy Litewski poemat: Witolorauda, jest to tylko pierwsza część ogromnej Litewskiej epopei, którą autor już wykańcza; nosić ona będzie tytuł ogólny Anafielas, część pierwsza poganizm Witol, druga, walka z krzyżem Chrystusowym, Mindowe, trzecia nakoniec Litwa Chrześcijańska, Witold.

Adam Jocher, wydał już 8-my sposzyt Obrazu bibliograficznego nauk w Polsce. Jest to rzeczywiście, (jak powiedziano w Tygodniku Literackim) narodowy testament, czyli święte przymierze łączące przeszłość z przyszłością.

Aleksander hrabia Przeździecki wydał: Podole Wołyn i Ukraina t. 2 i Próby dramatyczne, wkrótce wyjdzie z druku trzeci tom Podola.

Książd Ignacy Hołowiński, kończy drukować swoje kompletne tłumaczenie dzieł Szekspira, i wkrótce wyjdzie jego Podróż do ziemi Świętej, którą odbył w roku 1839.

Książd Placyd Jankowski ex-unita, dziś wyznania Greko-rosyjskiego, wydał Pisma przedślubne i przedsplinowe, oraz powieść p. t. Zaścianek.

Aleksander Groza, wydaje tu pismo niby periodyczne pod tytułem Rusałka.

Michał Choroszewski, wydrukował u Zawadzkiego, dzieło nader ważne o Wychowaniu kobiet.

Z wyliczanych tu dzieł, widzieć Pan możesz, że nasi pisarze w Litwie w poważniejszej materji tylko piszą i starają się w swoich utworach o treść pożywniejszą.— Nie wspominam Panu nic o tłumaczeniach najwzrowszych nawet, jak Hercna, Szlegla i innych.

Ja w tym roku zamierzam wydać dwa noworoczniki, jeden czysto religijnej treści p. t. Ofiarnik materiały już gotowe: złożyli się nań PP. Grabowski, Kraszewski, Tyszyński, Siostra Marja, ks. Wołonczewski, Jezierski Pieńkiewicz i inni — drugi zaś Linksmine (cz. 2). — Moje Wspomnienia Żmudzi, wkrótce prasę drukarską opuszczą — Pracuję teraz ciągle nad Badaniami starożytności Litewskich i mam już przygotowanych do druku kilkaset pieśni gmirnu Litewskiego, ze wstępu wyjątek przed kilku laty był drukowany w Tygodniku Petersburskim, z którego został

przełożony (jak mi mówiono) na język Czeski, i umieszczony w piśmie czasowem wychodzącem w Pradze p. t. Muzeum.

Może Panowie pracując nad Słowiańszczyzną, potrzebujecie jakich wiadomości o Litwie i Białorusi co ze mnie być może; najświętszy sobie poczytałbym obowiązek, w czémkolwiek stać się Im pożytecznym. Może w Czechach jest jakie towarzystwo uczone; niech mi przysze instrukcję, a podług moich sił i zdolności wszystkim żądaniom uczynić zadość postaram się.

Zeby czytać wasze dzieła, nauczyłem się po Czesku, lecz w teraźniejszych moich okolicznościach ten język prawie mi jest nie potrzebny, bo żadnych książek Czeskich, pomimo wszelkich starań dostać nie mogę — Jeżeli więc godzi się obarczać Pana mojem żądaniem, prosiłbym najpokorniej, o przysłanie mi przez tę zręczność jakiegokolwiek książkowego zasiłku — Krółodworskiego rękopismu nawet nie znam jeszcze dotąd w oryginale. Pragnąłbym także poznać zbiory Czeskich gminnych pieśni, ale i czegoż to człowiek nie chciałby przeczytać! Ja chciałbym znać wszystko co Panowie piszycie.

Zmiłuj się Czcigodny Paniel! (jeśli Mu czas pozwoli), racz choć krótko skreślić dla mnie bieg teraźniejszej literatury Czeskiej i wymienić znakomitsze dzieła które w tym czasie wyszły. Pańskiego listu wyglądać będziemy wszyscy z niecierpliwością, jak jaskółki na wiosnę, zwiastującej nowiny, ze słonecznej strony.

Świadoście 1841 r.

Czerwca 24 dnia v. s.

niedaleko Wilna.

Cześć moja i uwielbienie dozgonne!

Wielmożnego Pana Dobrodzieja

nieobłudny wielbiciel

i najniższy sługa

Książd Ludwik Adam Jucewicz

Laiško vertimas

Leiskit, Gerbiamasis Pone, nepažįstamam miškingos Lietuvos gyven-tojui pasveikinti garbingos sielos ir širdies Slavą, taip pat ir visų lietuvių brolių vardu nusilenkti su aukščiausiu dėkingumu už Jūsų rūpinimąsi mums visiems bendro slavų vardo šlove.

Kartu pridedu Ponui Geradariui kelis savo rašinėjus,— te jie būna zenklas tos pagarbos, kurios Jums esu pilnas.

Pas mus šiandien Lietuvoje ypatingai pagyvėjo lenkų raštija: Myko-las Grabovskis baigia spausdinti savo tautinę 5 tomų apysaką iš kazokų

istorijos, pavadintą Huliaipolės stanica ir jau parengė spaudai Senąją ir dabartinę Ukrainą ¹.

Nenuilstantysis Juozapas Ignatas Kraševskis leidžia periodinį leidinį Athenaeum, išėjo jau 5 sąsiuviniai; pirmieji du tomai nepatenkino skaitytojų lūkesčių, bet užtat kiti dosniai išlygino anų trūkumus; drąsiai galiu tvirtinti, kad tas leidinys šiandien yra pirmasis tarp visų periodinių leidinių, pasirodančių buvusios Lenkijos žemėse. Be to, Kraševskis leidžia Vilniaus miesto istoriją, du tomai jau iš spaudos išėjo; iš to, ką mes esame skaitę, galime tikėtis, kad tas veikalas savo žiniomis apie Lietuvos sostinę atitiks visus mūsų reikalavimus.

Tas pats leidžia pas Zavadskį savo apysakas, antrašte Istorinės ir fantastinės apybraižos. Pasirodė Visą gyvenimą vargšė, Ponas Tvardovskis 2 t., Stančiko kronika, Istorija apie išblykusią merginą nuo Aušros Vartų, Ponas Karolis, Ketverios vestuvės ir improvizacija Mūsų buvo du. Baigiamą spausdinti Paskutinė Slucko kunigaikštystė, Jums, Pone, tikriausiai žinoma jo tautinė lietuvių poema Vitolio rauda,— tai tik pirmoji dalis milžiniškos lietuvių epopėjos, kurią autorius jau baigia; jos bendra antraštė Anafielias, pirmoji dalis pagonybė,— Vitolis, antroji, kova su krikščioniškuoju kryžiumi — Mindaugas, pagaliau trečioji, krikščioniškoji Lietuva,— Vytautas ².

Adomas Jocheris išleido jau 8 sąsiuvinis Bibliografinio mokslų vaizdo Lenkijoje ³. Iš tikrųjų tai yra (kaip buvo pasakyta „Tygodnik literacki“) tautos testamentas, arba šventoji sąjunga, jungianti praeitį su ateitimi.

Grafas Aleksandras Pžezdzieckis išleido Podolę, Volynę ir Ukrainą, 2 t. ir Dramos bandymus. netrukus pasirodys trečias Podolės... tomas ⁴.

Kunigas Ignatas Holovinskis baigia spausdinti savo pilną Sekspyro ⁵ veikalų vertimą, ir netrukus pasirodys jo Kelionė į šventąją žemę, kur buvo nuvykęs 1839 m.

¹ M. Grabovskio „Stanica Hulajpolska“ t. 5 pasirodė Vilniuje 1840—1841 m., o „Ukraina dawna i terazniejsza“— Kijeve 1850 m.

² Trečioji epopėjos dalis išspausdinta 1845 m., antrašte „Witoldowe boje“ (Vytauto žygiai).

³ A. Jocheris (1791—1860), gimęs ir mokėsis Vilniuje, Vilniaus universiteto bibliotekininkas; jo čia minimas veikalas, kurio I d. pasirodė 1840 m., II—1842 m., III—1857 m., sudarė vieną iš pagrindų kapitalinei K. Estreicherio lenkų bibliografijai.

⁴ Trečiasis tomas nepasirodė.

⁵ I. Holovinskis (1807—1855),— mokėsis Vilniuje dvasinėje seminarijoje ir universitete, nuo 1842 m. Dvasinės akademijos Peterburge rektorius (tuo metu ten dėstė ir M. Valančius),— pseudonimu I. Kečalinski išleido Vilniuje, kad ir silpną, pirmą lenkų kalba šešių Sekspyro dramų (o ne pilną) vertimą dviem tomeliais 1839—1841 m.

Kunigas Placidus Jankovskis, buv. unitas, šiandien pravoslavų tikėjimo, išleido Raštai prieš vedybas ir prieš paniurimą, taip pat apysaką Užusienis.

Aleksandras Groza leidžia čia neva periodinį leidinį Undinė ⁶.

Mykolas Choroševskis išspausdino pas Zavadskį ypatingai svarbų veikalą Apie moterų auklėjimą ⁷.

Iš čia suminėtu veikalų gali Tamsta matyti, kad mūsų Lietuvos rašytojai rašo tik rimtais klausimais ir rūpinasi, kad jų kūriniai būtų naudingo turinio.— Neminiu Tamstai nieko apie net pavyzdgingiausius vertimus, kaip Hereno, Slegelio ir kitų.

Aš šiais metais ketinu išleisti du naujus metraščius: vieną grynai ti-kybinio turinio, antrašte Aukotojas; medžiaga jau paruošta: prisidėjo po-
nai Grabovskis, Kraševskis, Tišinskis, Sesuo Marija, kun. Volončevskis, Jezierskis, Penkevičius ir kiti; o antrą — Linksmynę (II dalis).— Mano Atsiminimai apie Žemaitiją netrukus išeis iš spaudos. Nuolatos dirbu prie Lietuvos senienų tyrinėjimų ⁸ ir turiu spaudai paruoštų kelis šimtus lie-
tuvų liaudies dainų, prieš keletą metų ištrauka iš pratarinės buvo spaus-
dinta Peterburko savaitraštyje, iš kur (kaip man buvo sakyta) buvo iš-
verstą čekiškai ir spausdinta Prahoje einančiame periodiniame leidinyje
Muzeum.

Gal Tamstoms, tyrinėjantiems slavų klausimus, reikia apie Lietuvą ir Baltarusiją žinių, kurių galėčiau pateikti; laikyčiau savo švenčiausia pareiga kuo nors Jums būti naudingas. Gal Čekuose yra kokia nors mokslo draugija; tegu man atsiunčia instrukciją, o pagal savo jėgas ir sugebėjimus pasistengsiu patenkinti visus reikalavimus.

Kad galėčiau skaityti Jūsų veikalus, išmokau čekiškai, tačiau dabarti-
nėmis mano sąlygomis ši kalba man beveik nereikalinga, nes beveik jokių
čekiškų knygų, nepaisant visokių pastangų, negaliu gauti.— Jeigu būtų
galima, Pone, Jus apsunkinti mano pageidavimu, prašyčiau ko nuolankiau-
siai atsiųsti man šia proga paramą knygomis.— Dar ligi šiol net nesu
susipažinęs su Kralove Dvoro rankraščio originalu. Pageidaučiau taip
pat susipažinti su čekų liaudies dainomis, pagaliau ir ko gi, žmogus, ne-
norėtum perskaityti! Aš norėčiau žinoti viską, ką Tamstos rašote.

⁶ A. Groza (1807—1875) vad. „ukrainiškos mokyklos“ lenkų literatūros atstovas, jo leidžiamas almanachas „Rusalka“ ėjo Vilniuje 1838—1842 m.

⁷ K. Estreicheris („Bibliografia Polska XIX stulecia“, t. III, Kraków, 1962) pa-
teikia M. Choroševskio tik vieną knygutę „O ukształceniu duszy czyli wychowaniu
moralnem, uwagi zebrane przez...“, Wilno, 1841. Tur būt, Jucevičius nežinojo tikslios
knogos antraštės.

⁸ Minimi „Lietuvos senienų tyrinėjimai“ pasirodė Vilniuje.

Susimilk, gerbiamasis Pone (jei tik Jums laikas leis), malonėk nors trumpai man nubrėžti šių dienų čekų literatūros eigą, išvardinti žymesnius veikalus, kurie šiuo laiku pasirodė. Tamstos laiško lauksime nekantriai, kaip pavasarį kregždės, nešančios naujienas iš saulėto krašto.

Amžina pagarba ir šlovė!

Geriamojo Geradario Pono
neveidmainingas gerbėjas ir žemiausias
tarnas

Kunigas Liudvikas Adomas Jucevičius

Svėdasai,

1841 m. birželio 24 d. v. s.

netoli Vilniaus

ПИСЬМО ЛЮДВИКАСА АДОМАСА ЮЦЕВИЧЮСА ЧЕШСКОМУ ФИЛОЛОГУ ВАЦЛАВУ ГАНКЕ

Мяйле ЛУКШЕНЕ и Арнольдас ПИРОЧКИНАС

Резюме

Литовский писатель Людвикас Адомас Юцевичюс (Jucevičius, Jucewicz, 1813—1846) в одном письме польскому писателю Ю. Крашевскому сообщил, что перепиывается с чешским филологом Вацлавом Ганкой (1791—1861). В архиве Музея чешской литературы удалось найти одно письмо (от 24 июня 1841 г.) В. Ганке, которое публикуется здесь в оригинале (на польском языке) и в переводе на литовский язык.

EIN BRIEF VON LIUDVIKAS ADOMAS JUCEVIČIUS AN DEN TSCHJECHISCHEN PHILOLOGEN VACLAV HANKA

Meilė LUKŠIENĖ und Arnoldas PIROČKINAS

Zusammenfassung

In einem Briefe an den polnischen Schriftsteller J. Kraszewski berichtet der litauische Schriftsteller Liudvikas Adomas Jucevičius (Jucewicz, 1813—1846), daß er im Briefwechsel mit dem berühmten tschechischen Philologen Vaclav Hanka (1791—1861) stehe.

Im vorliegenden Beitrag wird ein Brief von L. A. Jucevičius im polnischen Original und dessen Übersetzung in die litauische Sprache nachgedruckt. Der Original befindet sich im Archiv des Museums des tschechischen Schrifttums (Prag).